

Домашнє завдання
7 клас

Предмет «Народознавство»
10-25-2025

На уроці ми вивчали тему «Ковальство».

Прошу **прочитати лекцію**, яку я роздала і додаю тут, а також хто не був на уроці **переглянути відеоурок** про ковальство за посиланням:

<https://youtu.be/goHwOOC64Q0?si=wcvtOIFluWNksrmf&t=19>

і **написати список знарядь та інструментів, якими послуговувалися ковалі** (див.лекцію).

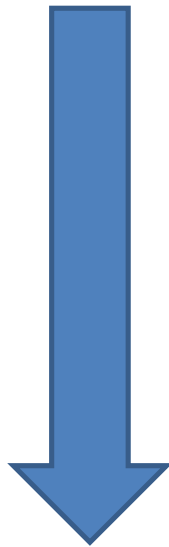
Попередні домашнє завдання було:

- виписати назви сучасних центрів кераміки (гончарства) в Україні,
- написати види гончарних виробів.

З повагою, вчителька народознавства Оксана Заваденко

Контактний телефон 586 277 44 25

Емейл: oxanaivna@gmail.com

Тема Ковальство в Україні

Ковальство — обробка металу способом кування.

Холодне кування самородних золота, срібла, міді, заліза, а також метеоритного заліза було відоме в Єгипті і Передній Азії за кілька тисячоліть до нашої ери.

Гаряче кування з'явилося вперше теж ще до н.е. в Передній Азії, де люди навчилися видобувати мідь з руди.

Обробка металів раніше за інші ремесла відокремилась від землеробства.

До XV–XVI ст.ст. завершилася спеціалізація ковальства за галузями:

- виготовлення зброї (зброярство)
- виготовлення інструментів і реманенту
- виготовлення замків, ключів і деякого іншого хатнього і господарського (підкови для коней) начиння
- виготовлення художніх виробів (художня ковка ґратів, воріт і т. ін.), тощо.

Виробництво заліза та його обробка методом гарячоїковки були відомі на землях сучасної України ще задовго до н. е., що значною мірою було зумовлене багатими покладами червоного і бурого залізняка та болотяних руд — на Закарпатті, Буковині, Галичині, Поліссі, Середній Наддніпрянщині тощо.

Болотяна руда легко піддавалася обробці найпримітивнішими способами. У горні вже при температурі 700–800 °С вона перетворювалася на густу залізну масу (крицю). Цю масу із залишками шлаку та окалини знову обпалювали і перековували, доки залізо не очищалося та не набувало необхідних властивостей. Отже, чи не кожний селянин міг добувати собі матеріал для виготовлення сокири, мотики, заступа, наральника, цвяхів тощо. Оскільки справа це достатньо трудомістка, металургія дуже рано відокремилася в окремий рід занять.

Вже у X–XI ст. ковальська майстерність досягла такого високого рівня, що деякі способи обробки заліза і технології виготовлення знарядь праці і предметів побутового призначення були такими, як відомі нам тепер.

Від Середньовіччя і пізніше ковалі в Україні були постійні і мандрівні. Останнім, а з сер. 2-го тис. це нерідко були цигани, селяни нерідко приносили своє вугілля, а платили здебільшого натурою. Постійні ковалі, ті що влаштовували стаціонарну кузню на селі. У XVII–XIX ст. такі влаштовувалися чи не в кожному українському селі. Це була невелика зрубна однокамерна хатина, обладнана горном, ковальським міхом, коритом (довбнею) і діжками з водою для гартування, стояком для підковки чобіт.

Ковальський реманент (інструменти) включав:

- ковадло з конусом (**дзюбом**) з одного і приплюснutoю **почвою** з іншого боку;
- маленьке ковадло;
- молот дворучний (кувалда);
- молот одноручний;

- молот-пробійник;
- рубило;
- зубило;
- лещата (або щипці);
- ножиці;
- розточка для копит;
- різні ножівки, ключі для нарізання гвинтів та інш.

Нагріті в ковальському горні, в якому палахкотіло деревне вугілля, залізо або сталь розжарювали шляхом роздмухування полум'я за допомогою ковальського міха із соплом. Нерідко коваль мав підручного (або хлопця-учня), що в такому разі правив за молотобійця. Тримаючи кліщами предмет, що лежав на ковадлі, коваль ударами молотка показував молотобійцю куди бити молотом, щоб надати предметові потрібної форми. Під кінець предмет опускали в холодну воду для гартування.

Ковалі здавна виготовляли зброю та різноманітні речі господарського призначення (сокири, ножі, молотки, лопати, сапи, лемеші, цвяхи, замки, клямки, залізні ворота й огорожі, стремена тощо). Важливими видами ковальства були підковка коней, а також оковка возів і особливо натягування залізних шин на колеса.

Крім власне кування металу, українські ковалі виконували значний обсяг слюсарних робіт, що полягали в механічній обробці металу.

<https://youtu.be/goHwOOC64Q0?si=wcvtOIFluWNksrmf&t=19>

https://youtu.be/kLs5rOGttbo?si=ZeCd_cCRBr1KKNkb